

A VÉDELMI HADMŰVELET ÜZEMANYAG BIZTOSÍTÁSA A MHPK-I HADÁSZATI PARANCSNOKI TÖRZSHADIJÁ- TÉK TAPASZTALATAI ALAPJÁN

*Rugár Oszkár*¹

A haderőreform kapcsán a védelmi hadművelet előkészítésének feladatai, megvívásának módjai újbóli átgondolásra, modellezésre kerülnek. Ennek egyik lépcsőfoka volt az 1996. márciusi hadászati parancsnoki törzshadijáték, mely egy sor jövőben hasznosítható tapasztalatot hozott az üzemanyag biztosítás terén is. E rövid cikkben a hadijáték mellett felhasználásra kerülnek a vezérkari tervező munka szakmai tapasztalatai is, melyeket **három kérdéscsoportban** kívánok közreadni.

Ezek:

1.) Az MH üzemanyag szolgálat háborús felépítése, szervezeti elemeinek főbb feladatai, alkalmazásuk elvei.

2.) A védelmi hadművelet üzemanyag biztosítása.

3.) Végül az üzemanyag biztosítási rendszer várható változásai, irányai.

1.) A MH üzemanyag szolgálatának háborús felépítése, szervezeti elemeinek főbb feladatai, alkalmazásuk elvei

A MH üzemanyag biztosításának háborús rendszere - hasonlóan a béke időszaki rendszerhez - kéttagozatú, mely központi és csapatszintű tagozatot foglal magába.

A központi tagozat felépítése a következőkből állhat:

- MH ÜSZF-ség ;

1 Dr.Rugár Oszkár ezredes, MH Üzemanyag Szolgálatfőnök

- MH ÜEK és alárendeltségében:

- stationer üzemanyagraktárakkal (ÜR);
- Mozgó Tároló-Kiszolgáló Részlegekkel (MTKR);
- Üzemanyag Tároló-Kiszolgáló Körzetekkel (ÜTKK);
- az Anyag Tároló-Kiadó Körzetek (ATKK) állományában az ÜTKK-k állományából 1-2 üzemanyag szerelvénnel;
- kirakóállomások (K/Á);
- szükséges mértékben polgári üzemanyag tárolók, töltőállomások.

A csapattagozat a csapatok állományába szervezett ellátó, szállító, utánpótló szervezetek a náluk lévő csapatkészletekkel, ide sorolható a központi tagozat által kiutalt (engedélyezett) a laktanyákban visszahagyott üzemanyag készletek is.

A háborús üzemanyag biztosítás felső szintű tervező, szervező és irányító szerve a MH ÜSZF-ség. *Főbb feladatai közé tartozik a minősített időszakos igények megfogalmazása, igénylése. Lebiztosítása után azok át-vételének megtervezése, megszervezése, az előírt készletek megalakítása, lépcsőzésére javaslatok megtétele, a hadművelet üzemanyag szükségletének előzetes számvetése. A seregtestek részére az ellátási források, a felhasználásai és kiutalási normák (napra, hadműveletre) meghatározása.*

Szervezi a központi készletek széttelepítését és szükség szerinti átcsoportosítását, valamint feladatát képezi a szolgálatilag alárendelt katonai szervezetek vezetése, ellenőrzése. Összekötő tisztek útján együttműködik a katonai és polgári szervekkel, szervezetekkel.

A MH ÜEK szolgálatilag vezeti az alárendeltségébe tartozó központi tagozatú logisztikai elemeket, a MH ÜSZF szakintézkedései alapján közvetlenül szervezi, irányítja és ellenőrzi a szakmai és katonai tevékenységüket, operatíván együttműködik a hadtestek ÜSZF-eivel, szervezi és végzi az MHPK, VKF és HM közvetlen alárendeltségébe tartozó katonai szervezetek és intézetek üzemanyag biztosítását.

A stacioner honvédségi üzemanyagraktárak feladata a központi készletű hajtóanyagok átvétele, tárolása, a kenő-, karbantartó-, vegyi és egyéb anyagok, illetve a hadinormás és állománytáblás technikai eszközök tárolása, frissítése, valamint a kiutalási normák mértékéig az adott seregtest alárendelt katonai szervezetek teljes körű anyagellátása, a technikai eszközök cseréje. A MH katonai szervezetek laktanyákban, megalakítási helyeken maradt állományának ellátása a megalakulási-utalási rendnek megfelelően történik.

Az MTKR-ek feladatát a folyó ipari termelésből biztosított, a MOL Rt. által legyártott készletek átvétele, tárolása, az ellátásra hozzájuk utaltak kiszolgálása képezi. Az MTKR-ek e feladatukat - a MOL Rt.-vel kötött együttműködési megállapodás alapján - a MOL Rt. egyeztetett bázisaira települve végzik. Felállításukat a stacioner üzemanyag bázisok hajtják végre.

A háborús üzemanyag biztosítási rendszer viszonylag fiatal elemét képezik a MH stacioner raktárai által felállításra kerülő **ÜTKK-k**. Az ÜTKK-k alapvető rendeltetése a központi készletek széttelepítése, csapás alóli kivonása és mobilizálása, ezzel párhuzamosan a csapatok gépjármű hajtóanyaggal történő ellátása. **Az ÜTKK kapacitását vasúti tárolóállomásokon max. 10 db 600 tonnás üzemanyag vasúti szerelvény és 2 db vasúti K/Á képezi. Az ÜTKK a tárolóállomások őrzés-védelmére, a saját személyi állományának ellátására és a 2 db K/Á önálló üzemeltetésére alkalmas.** Vasútüzmi okok miatt (a vasúti tartálykocsik ki- és betolása, a K/Á szerelvényeinek összállítása, a vontatómozdonyok korlátozott száma, stb.) az 1-2 autóbenzines és 3-4 gázolajos tartályvagonból álló K/Á üzemeltetése szakaszosan, 3-4 órás üzemszünettel valósul meg. A kapcsolódó technológiai berendezések természetesen tábori jellegűek, töltő-szállító eszközökbe történő hajtóanyag kiadásra alkalmasak.

A hadműveleti alkalmazás időszakában repülőcsapatok repülőtereikhez közeli vasúti kirakóállomásra kerül kiszállításra folyamatosan, a hadművelet időtartamára szükséges központi készletű repülőpetróleum. A vasúti K/Á-t a repülőcsapat saját erővel folyamatosan üzemeltetheti; a szükségessé váló utánszállítás központilag kerül megszervezésre. A vasúti kirakóállomások üzemeltetése előtérbe kerülhet *a válságkezelés időszakában is.*

A béke objektumok, illetve a megalakulási körletüket elhagyó katonai szervezetek részére kijelölésre kerülhetnek polgári üzemanyag-töltő állomások, *ami teljesen új eleme* a MH üzemanyag biztosítási rendszerének. Ez a biztosítási forma a március 05-13. között lefolytatott parancsnoki és törzsvezetési hadijáték során először került alkalmazásra. A MH csapati általi használat jogi alapját a **Honvédelmi törvény**, illetve a megyei **Védelmi Bizottságok** - MH igényei szerinti - kiutalásai teremtik meg. A védelmi hadművelet tervezése során töltőállomásonként mintegy 100-250 m³-es tárolókapacitás kerülhet igénybevétele, melyeknek alkalmazását a **szárazföldi gépesített hadtest** igény szerint saját és megerősítő erőivel oldja meg. A hajtóanyaggal feltöltött *polgári töltőállomások felhasználhatók egyrészt* az első lépcsőben lévő dandárok esetében a saját eszközzel történő utanszállítás távolságának csökkentésére, azaz az ellátási források közelítésére és számuknak növelésére, *másrészt* üzemeltethetők a második lépcsőben (tartalékban) lévő dandár (ezred) töltőállomásaként, valamint a felvonulás és csapatmozgások hajtóanyag biztosítása érdekében.

A katonai szervezet a részére kiutalt **polgári üzemanyag-töltő állomást** saját erővel és eszközeivel folyamatosan üzemelteti, az oda betárolt készleteket saját készleteként kezelheti.

2.) A védelmi hadművelet üzemanyag biztosítása

A MH üzemanyag szolgálat békeidőszakban központi stacioner raktáraiban hajtóanyag tartalékokkal nem rendelkezik. A csapatok részére "M" utalvány alapján központraktárakban tárolt gázolaj csapatkészletek előjárói engedélyekkel a béke ellátás érdekében beforgatásra kerültek, sőt a lánctalpas eszközök 1 ja. feletti csapatkészlet részét is engedélyezték békében felhasználni.

Ezek az anyagok az **Ipari és Kereskedelmi Minisztérium** visszaigazolása alapján a MOL Rt. által kerülnek a veszélyeztetettségi időszakban legyártásra és biztosításra. Ugyancsak a veszélyeztetettségi időszakban kerül legyártásra, illetve importból beszerzésre, **több száz üzemanyag és repülő-üzemanyag-töltő gépjármű**, illetve hasonló mennyiségben a meglévő eszközök ipari nagyjavítása.

A MOL Rt. által ezen időszakban legyártott hajtóanyag elsősorban az "M" utalványok fedezetére, a honvédségi stacioner raktárakba, valamint szükség esetén a válságkezelés üzemanyag biztosítása érdekében a válságkezelő csapatok mögötti kirakóállomásokra kerülnek ki-, beszállításra. A fennmaradó mennyiség a kialakulóban lévő konfliktus irányától, a hadművelati felépítéstől függően MOL bázisokról kerül kiadásra a telepített MTKR-ek igénybevételével.

A válságkezelés üzemanyag biztosítása a stacioner központi üzemanyagraktárak béke fenntartási készleteiből, - illetve ha a MOL Rt. már megkezdte a minősített időszaki igények legyártását, ezen készletekből vagy nemzetgazdasági tartalékból - kirakóállomások üzemeltetésével - kerülhet végrehajtásra.

A MH késznléte fokozása, mozgósítása és összekovácsolása, valamint a harctevékenységi körzetbe történő felvonulása üzemanyag biztosítása alapvetően **a laktanyai és központi béke fenntartási készletek** terhére, a béke és megalakítási utaltsági rend alapján a csapatok saját eszközeinek vételezésével kerül megvalósításra.

A késznlét fokozása első ütemében kerülnek kiadásra a csapatok részére - velük már békeidőszakban egyeztetett, leszabályozott időpontban - az "M" utalvány alapján tárolt üzemanyag készletek.

Az üzemanyagraktár béke állománya nem elegendő a MH közel 2/3 hadrendi elemének, több ezer tonna üzemanyagának rövid idejű kiadására. A hadijáték tapasztalatai alapján ezért a raktárak állományát indokolt vagy a MH késznléte fokozásának **első ütemében vagy azt megelőzően hadiállományra** feltölteni.

A felvonulás első ütemében vagy azt megelőzően a késznlétük elérése után azonnal az MTKR-eknek el kell foglalni a MOL Rt. kijelölt bázisait a készletek mennyiségi és minőségi átvételére, a csapatellátási és központi készlet széttelepítési feladatok végrehajtására.

A felvonulás időszakában a kombinált menetet végrehajtó katonai szervezetek részére a csapatkészleten felül kiegészítő készleteket célszerű létrehozni olyan számvetéssel, hogy az összpontosítási körletekben csapatkészletekkel rendelkezzenek.

A felvonulás utolsó mozzanatában telepíteni kell az ÜTKK-kat, illetve az esetlegesen ATKK-kba javasolt eszközöket és anyagokat, valamint mobilizálni kell a repülőterek közelében vasúti kirakóállomásokra tervezett repülő-hajtóanyagot. Ezzel fejeződik be a központi üzemanyag-készletek széttelepítése.

A védelmi hadművelet megindulásával lép életbe a háborús üzemanyag biztosítási rend. Ennek alapját a meghatározott harcnapai átlagfelhasználási normák, az engedélyezett hajtóanyag és motorolaj kiutalási normák és a kijelölt, széttelepített ellátási források képezik.

A MH üzemanyag szolgálatának fő erő kifejtése **a szárazföldi hadtest és a hadművelleti területén lévő katonai szervezetek folyamatos üzemanyag biztosítására irányul**, emellett kiemelt figyelmet fordít a repülő- és légvédelmi hadtest repülő-hajtóanyag ellátás zavartalanságának fenntartására. Ennek érdekében **a szárazföldi hadtest** részére átalárendelésre kerülhet 1-2 stacioner bázis, 1-2 ÜTKK, 10-20 - a hadművelleti területen lévő - polgári üzemanyagtöltő állomás, továbbá az érdekében működhet 1-2 stacioner bázis. A központi szállítókapacitásból megerősítésként 400-1.200 tonna szállítóteret kaphat 4 m³-es KAC-okban tárolt hajtóanyaggal. A kiutalt ellátási források olyan mértékben vannak feltöltve üzemanyaggal, hogy az biztonsággal fedezze a szárazföldi hadtest és megerősítői védelmi hadműveletének teljes üzemanyag szükségletét. A hadművelleti területen működő egyéb alárendeltségű békeelhelyezési körleteket elhagyó katonai szervezetek a szárazföldi hadtest ATF intézkedései alapján kapnak kiutalási normát és hajtóanyagot.

Azon alakulatok üzemanyag-ellátása, melyek feladatuk ellátására **nem hagyják el béke elhelyezési körleteiket**, megalakítási helyüket, **a megalakítási utalási rend alapján** történik.

A tagozati ellátás és szállítás elve **a gépesített hadosztályok** rendkívül szűk (120 tonnás) üzemanyag szállítókapacitásának következtében célszerűen **az első lépcsőre, illetve a harckocsi dandárokra korlátozódik**. Meghatározó lesz a saját eszközzel történő vételezés, szállítás. További alapos kutatómunkát igényel a polgári töltőállomások **dandár (ezred)** szintű ellátási forrásként történő alkalmazása, a szállítás-biztosítás rendjébe történő beillesztése. Viszonylag jelentős tárolókapacitásuk következtében a dandár (ezred) harctevékenységi körzetének közelében

2-4 napi szükséglet lehet letárolva, ami nagyban növelheti a dd-ok (e-ek) ellátási autonómiáját.

A harcnapai átlagfelhasználási normák kerekes, lánctalpas üzemanyag, valamint repülőpetróleum és repülőbenzin bontásban kerülnek meghatározásra. A MH átlagában a felhasználási normák egy napra *a következők lehetnek:*

- kerekes: 0,2 ja.
- lánctalpas: 0,3 ja.
- re.benzin: 1,4 ja.
- re.petróleum: 2,1 ja.

A hadijáték tapasztalata az is, hogy nem indokolt a hadtesteken kívüli szervezeteknél **a napi utántöltés**, hiszen több napi készlettel rendelkeznek. Ezért részükre célszerű a vételezéseket a csapatkészlet 50 %-ának felhasználása után engedélyezni.

3.) Az üzemanyag biztosítási rendszer várható változásai, irányai

Az üzemanyag szolgálatban a haderőreformmal összefüggésben a legnagyobb változás a **központi tagozat** elemiben, létszámában, állományában várható. Ehhez csak hozzájárul a szolgálat stacioner bázisainak esetleges privatizációja, azokon gazdasági társulás létrejötte.

Ezek számbavételével várhatóan **egy (esetleg kettő) stacioner bázis marad a szolgálat alárendeltségében**, mely biztosítja az "M" utalvány alapján tárolt anyagok átvételét, kiadását, a szolgálat háborús szervezeteinek felállítását, a laktanyáikban maradó szervezetek háborús ellátását.

Valószínűleg csökkenteni szükséges az MTKR-ek számát és át kell gondolni az ÜTKK-ek további alkalmazásának lehetőségeit. Az eddigi TIG (Tartalékgazdálkodási Közhazsnú Társaság) bázisok helyett a MOL Rt. bázisaival, mint tároló-kiadó telepekkel számolnunk.

Átdolgozás alatt van az üzemanyag egy javadalmazás és készletképzés rendszere is.

Várhatóan a közeljövőben **beforgatásra kerül** az "M" utalvány alapján tárolt hajtóanyagok teljes köre és számolni kell a csapatkészletek további béke ellátás érdekében beforgatásával.

Mindezekből adódóan a MH üzemanyag szolgálata csak a nemzetgazdasági erőforrások fokozottabb igénybevételével, azok mobilizálását követően tudja biztosítani a MH csapatok harckészültségét, mozgósítását, illetve alkalmazási készségének elérését.